

Textos de Darío Mollá Llácer sj

«Avui seràs amb mi al paradís» (Lc 23,43)

«Hi van crucificar Jesús amb els criminals, l'un a la dreta i l'altre a l'esquerra» (Lc 23,33)

En aquest matí de Divendres Sant els proposo que, en la nostra pregària, ens acostem al Calvari, aquell lloc fora de la ciutat on Jesús és crucificat, aplicant-li, després del procés civil i religiós, la mort dels esclaus. El gest de Jesús com a esclau que renta els peus dels seus deixebles, gest que contemplàvem ahir, no era, doncs un gest buit, una comèdia, un gest per a la galeria o un posat per a una fotografia virtual o per als pintors d'èpoques posteriors. El fet de Jesús de rentar els peus als seus deixebles és l'expressió d'una dinàmica de vida que comença amb l'Encarnació i culmina amb la mort: «Es va fer no res: prengué la condició d'esclau [...] s'abaixà i es féu obedient fins a la mort, i una mort de creu» (Fil 2,6-8). Pren la condició d'esclau i mor com un esclau.

Els proposo, a més, que contemplem el Crucificat no des d'una certa llunyania o des d'una mesurada i còmoda distància, sinó que ens situem en la nostra contemplació amb Maria i amb les altres dones, al costat de la Creu (Jn 19,25), al seu peu, en aquesta distància curta en què és possible l'encontre cara a cara, el mirar i deixar-nos mirar, i en què també és possible l'escolta. Escolta de les paraules, si n'hi ha; paraules que pronuncia un home exhaust, i que per tant tot just són audibles per als més propers i impossibles de captar pels que se situen a distància. I escolta també del sofriment: de la respiració fatigosa i del gemec dolorós de qui pateix. Contemplar és apropar-se, contemplar és no perdre detall, contemplar és romandre a l'escolta amb uns sentits oberts que serveixen de camí perquè transiti la gràcia cap a un cor receptiu. Proximitat i no llunyania, viure en proximitat i no en llunyania és la primera invitació d'aquest Divendres Sant. Proximitat a Jesús i als homes i dones d'aquest món; proximitat al Crucificat i a tants altres que pateixen. Ser cristià és apropar-se, no fer marrades quan es fan presents en la nostra vida aquells que pateixen (Lc 10,29-37).

Apropar-se a la creu de Jesús aquell dia de Divendres Sant era físicament perillós per als seguidors de Jesús: per això la majoria van escapar, i algun altre va intentar seguir-lo a una calculada distància, tot i que va acabar negant-lo i allunyant-se tan aviat com va ser reconegut, després d'afirmar tres cops que no el coneixia. Avui, per a nosaltres, aquest acostament al Crucificat ja no és físicament perillós, però segueix sense ser fàcil ni còmode ni indiferent. Ja ens va bé la distància i, sobretot, la pressa. Veure de lluny, passar apressadament: tota una filosofia de la vida: la filosofia de la nostra forma de vida. Una filosofia que ens manté en el més superficial de l'existència humana i que, en impedir-nos o limitar-nos la solidaritat amb aquell que pateix, ens limita com a persones i ens incapacita com a cristians. Perquè la solidaritat gairebé sempre demana una marrada en el camí prefixat i una pèrdua del nostre temps «tan preciós».

En la proximitat veiem i escoltem, i potser també ens sorprenem, que la creu de Jesús no és l'única que hi ha aquesta tarda al Calvari. «Hi van crucificar Jesús amb els criminals, l'un a la dreta i l'altre a l'esquerra» (Lc 23,33). Aquesta esquerra i aquesta dreta que en el seu dia van demanar els fills del Zebedeu (Mc 10,37) són ocupades avui per dos criminals; bé és veritat que Jaume i Joan pensaven en unes altres circumstàncies ben diferents, en una altra glòria i en un altre tron. Jesús no ha volgut morir en solitari, ser l'únic centre de mirada i atenció. Aquell que va voler ser, des del principi, «un home qualsevol» (Fil 2,7) no ha volgut que contemplem la seva creu aïlladament d'altres creus, sinó emmarcat per elles, situat entre elles. Ja ho havia profetitzat Isaïes en el seu Cant del Servent «ha estat comptat entre els malfactors» (Is 53,12) i Jesús va recordar expressament aquest versicle del profeta en el seu sermó del Sopar (Lc 22,37). El Jesús que mor, i la seva mateixa mort, no és, doncs, l'heroi excepcional, mig Déu mig home protagonista d'aquestes epopeies del món clàssic que busca ser admirat o cantat per les generacions futures; el Jesús que mor és el que ha unit el seu destí al de la humanitat, especialment al dels pobres i sofrents. El Jesús que, com va formular un teòleg, va viure amb «males companyies», mor també en mala companyia. La seva mort no és la mort heroica de l'heroi, sinó la mort fosca de l'esclau. No mor per a ser admirat, sinó per donar la vida amb la seva mort (Jn 3,14-17). Jesús un de tants, la seva creu al costat d'unes altres: perquè, en el Calvari i en la nostra vida de cada dia, si el nostre propi dolor copa l'escena, què ens quedarà per a tenir compassió del món?

I tot aquest misteri de Divendres Sant, aquest Crucificat entre crucificats i aquesta creu entre creus, també ens qüestiona molt sobre les nostres cerques, les nostres imatges, les nostres expectatives de Déu.

On busquem Déu? Déu es fa present i visible en uns indrets molt peculiars de la història humana, fora dels circuits habituals o previstos, paradoxalment enmig de sofrents i exclosos. Hi és en la història humana, clar que hi és: però no el

trobarem si no és la creu de Jesús la que ens fa d'indicador, el full de ruta, de les nostres recerques de Déu.

Com busquem Déu? Alguna cosa ens dirà sobre la recerca de Déu el diàleg entre els criminals i Jesús que escoltarem i meditem en els punts següents, però d'entrada ja podem afirmar que si no hi ha proximitat i permanència «vora la Creu de Jesús» (Jn 19,25), es fa difícil escoltar no ja la seva paraula, sinó quelcom encara més important i decisiu: el batec d'un cor que en el seu amor incondicional per nosaltres s'entrega «fins a l'extrem» (Jn 13,1).

Quina és la nostra imatge de Déu? La imatge dels nostres somnis o la imatge del Crucificat?: ja sé que costa veure Déu en un home sofrent, crucificat, proscrit, però aquesta és la fe, el desafiament de la nostra fe. No és una dada irrellevant que sigui el centurió romà, un pagà, qui reconeix la glòria de Déu en Jesús crucificat (Lc 23,47): nosaltres, els oficialment o ambientalment creients, els homes i dones que ens tenim per religiosos, massa sovint associem la glòria de Déu a la nostra pròpia gloria, i així és impossible reconèixer-lo: perquè la glòria autèntica de Déu, la que Jesús dona a conèixer, no és una altra que la seva entrega i el seu buidament (Fil 2,7).

Quines expectatives tenim sobre Déu? Doncs molt sovint, en el fons, les mateixes que les dels enemics de Jesús: que baixi Ell de la seva Creu i, més encara, que també ens baixi a nosaltres de les nostres. Ni l'una ni l'altra es veuran complertes. I tot això per amor.

Aturem-nos ara uns minuts per a contemplar amb proximitat i amb assossec, en silenci ple d'obertura, desig i humilitat, Jesús a la creu, i també la creu de Jesús al mateix indret on tantes altres creus s'hi van posar abans, ara i també demà.

«Jesús, recorda't de mi...» (Lc 23,42)

Després del nostre apropament contemplatiu al Calvari on Jesús comparteix la seva creu amb dos criminals, els proposo com a segon pas de la nostra pregària d'aquest matí que escoltem amb atenció les paraules que li dirigeixen a Jesús els dos homes que són crucificats al seu costat. Aquestes paraules són, segons els evangelis, les úniques paraules una mica personals que Jesús escolta a la creu. Tota la resta és cridòria ambiental. Cridòria feta d'insults, provocacions, menyspreu, de magistrats i soldats... Només els criminal se li dirigeixen en un to més o menys personal. Aquesta absència de paraules properes, humanes, degué ser una experiència molt dura per a Jesús, qui es va passar tota la vida pronunciant paraules de benedicció, de consol, de perdó, paraules per alleugerir el sofriment dels altres. El contrast entre les paraules que Jesús diu al llarg de

la seva vida i les que sent en el moment decisiu de la mateixa és ben xocant i interpellador per a nosaltres.

Cada un dels dos personatges es dirigeix a Jesús d'una manera ben diferent, malgrat que tots dos es troben en una situació personal, física i emocional idèntiques respecte a Jesús. Paraules diferents que reflecteixen també actituds de fons ben diferents. En situacions idèntiques, actituds i respostes poden ser, i de fet ho són, ben diferents.

El primer dels criminals li diu: «No ets el Messies? Doncs salva't a tu mateix i a nosaltres!» (Lc 23,39). Les seves paraules no són una altra cosa que l'eco de les que ressonen en l'ambient. «Salva't»: li diuen a Jesús magistrats i soldats com a provocació i com a menyspreu. «Salva't» li diu el company de suplici. És la mateixa paraula, tot i que, òbviament, des de situació i amb intenció diferents. En magistrats i soldats no passa de ser una provocació plena de cinisme; en el lladre expressa el desig comprensible de ser alliberat del propi i dolorós suplici. El crucificat al costat de Jesús veu en la proximitat física a ell i en la coincidència temporal i espacial de les dues crucifixions una oportunitat per escapar del seu destí. Les seves paraules a Jesús no són tant una provocació com una petició i un crit nascuts de la desesperació. Demana un miracle que l'alliberi del seu turment.

La petició de l'altre lladre és absolutament diferent i, si l'escoltem i meditem atentament, és d'una qualitat humana sorprenent i inesperada venint de qui ve. Els faig notar alguns elements importants de la mateixa. Comença per demarcar-se de l'ambient, tant en continguts com en actitud: expressa davant Jesús una postura i una convicció realment personals, sorprenentment personals. No trobem en les seves paraules ni el cinisme dels enemics ni la desesperació del company de turment. La seva petició té un contingut molt diferent: «Jesús, recorda't de mi quan arribis al teu Regne» (Lc 23,42). Ens trobem davant una petició expressada amb unes actituds de fons que l'avalen davant Déu: afecte, humilitat, confiança. Val la pena assaborir-la com a model de pregària de petició.

«Jesús»: és l'únic cop en tot l'evangeli de Lluc i la única vegada que algú es dirigeix a Jesús fent servir el seu propi nom. La dada és d'una enorme densitat humana i teològica: és en boca d'un marginal crucificat on l'evangelista Lluc posa per primera i única vegada aquesta invocació tan càlida, tan propera, tan plena de confiança. Més enllà de tantes diferències com hi ha entre ells dos de naturalesa, de projecte de vida, d'història..., la creu els iguala i els apropa d'una manera tan radical com misteriosa. Deien els sants Pares que Jesús va voler encarnar-se i baixar perquè ningú no el sentís per damunt, perquè tothom pogués sentir-lo proper i confiar en ell, fins i tot un marginal crucificat.

«Quan arribis al teu Regne»: el bon lladre expressa una confiança total en la reialesa de Jesús, una confiança sorprenent en la reialesa de qui comparteix amb ell

la creu. Alguna cosa ha percebut en la proximitat i la immediatesa a Jesús que el porta a la fe. Una fe no sotmesa a cap condició. Els uns i els altres, jueus i pagans, diuen que creuran si baixa de la creu, que creuran si hi ha signes externs, demostracions, màgia: situen la grandesa de Jesús en allò extern, aparatós, espectacular. Aplicant l'esquema d'aquest món, estan demanant aquest Messies que Jesús sempre va rebutjar ser. Només un personatge fosc i innominat és capaç de descobrir la reialesa, el poder i la glòria de Jesús, precisament en el fet contrari: en no baixar de la creu, i en el que això significa. Segurament no per un discurs lògic o teològic, sinó pel privilegi de veure i escoltar Jesús de prop. Entén que el que fa gran Jesús és el seu amor, el que el fa Salvador és l'entrega de la seva vida. «Aquest no ha fet res de mal» (Lc 23,41) li diu al seu company de suplici. Aquesta és la grandesa de Jesús: que va passar fent el bé. Jesús en creu ja no ha de demostrar res més per manifestar que ens estima. I és aquest amor el que ens salva.

«Recorda't de mi»: tan senzill com això i tan poca cosa com això. Tan sols li demana un record: ni un miracle, ni un privilegi o una excepció, ni un premi. Tan sols: no t'oblidis de mi. Davant Jesús sense condicions, davant Jesús sense pretensions, davant Jesús sense exigències: així se situa el bon lladre. Sense intentar treure profit de l'excepcionalitat del moment. El centurió al que Jesús va lloar per la seva fe li va dir «digues només una paraula» (Lc 7,7); el bon lladre en té prou fins i tot amb menys: «n'hi ha prou amb un record». Quan sigui, quan arribi el moment, sense una data...

Ens preguntàvem abans, com busquem Déu? Com ens situem davant Déu? Com ens apropem a Ell?

En la figura del bon lladre i en el seva forma d'apropar-se a Jesús hi ha per a nosaltres un model no només de pregària, sinó de viure la nostra condició humana i totes les circumstàncies de la nostra vida, fins i tot les més doloroses, davant de Déu. I no només davant de Déu, sinó davant dels homes i de les dones que són crucificats. Una manera de viure i de situar-se feta a partir de la humil senzillesa de no magnificar ni exagerar ni demanar explicacions d'aquella creu que la nostra condició humana o la vida ens imposen, com a tants altres al llarg de la història. Una manera de viure i de situar-se que no dubta ni de l'amor de Déu, ni de la seva aposta per nosaltres, ni del seu recolzament, ni de la seva voluntat de salvar-nos, tot i que no ho experimentem com l'alliberador immediat de les nostres angoixes o patiments d'ara mateix. Una manera de viure i de situar-se que sí espera de Déu i li demana amb passió «no caure en la temptació i ser alliberats del Maligne».

I una manera de pregar que no és exigència sinó obertura de cor, que no és fórmula sinó passió, que no demana miracles sinó gràcia.

Dediquem ara uns minuts a assaborir i fer nostra la paraula plena d'humilitat i fe del criminal crucificat al costat de Jesús.

«Avui seràs amb mi al Paradís» (Lc 23,43)

El tercer moment de la nostra pregària d'aquest matí pot estar centrat en l'escolta i la meditació de la resposta de Jesús a la petició del bon lladre. Una resposta d'un abast evangèlic enorme. Una revelació clarificadora dels «sentiments» del cor de Crist. Jesús no deixa sense resposta una petició feta amb les actituds que hem contemplat. En altres moments de la Passió el Senyor roman en silenci; aquí no només respon, sinó que es volca en la resposta.

Perquè si alguna cosa impressiona a primera vista en la resposta de Jesús a la petició del criminal és la seva desmesura, la desproporció que hi ha entre allò que es demana i allò que es concedeix. Terme a terme, paraula a paraula, la resposta de Jesús desborda totes les expectatives possibles contingudes en la petició que li ha estat feta.

El «quan» sense termini i sense concreció de la petició es converteix en un «avui». El terme «avui» apareix en l'evangeli de Lluç vinculat a moments molt significatius de l'acció salvífica de Jesús. En recordo alguns: la nit de Nadal («avui, a la ciutat de David, us ha nascut un salvador», Lc 2,11), la presentació solemne de la missió de Jesús a la sinagoga de Natzaret («avui es compleix aquesta escriptura que acabeu d'escoltar», Lc 4,21), la visita salvadora de Jesús a la casa de Zaqueu el publicà («avui ha entrat la salvació en aquesta casa», Lc 19,9). L'avui salvador de Jesús es manifesta també plenament a la creu en l'«avui» que Jesús respon al bon lladre. L'avui de l'encarnació, l'avui de la missió, l'avui de la misericòrdia units en l'avui de la creu. Jesús s'afanya a salvar, a donar la vida. Avui és el dia de la salvació, avui Divendres Sant.

I el «recorda't de mi» de la petició del lladre es converteix en la resposta de Jesús en «seràs amb mi». La salvació que Jesús ofereix és la comunió amb Ell en la plenitud de vida. La promesa de Jesús per a cada un de nosaltres no consisteix simplement en que serem vius en la seva memòria, sinó que compartirem la seva vida. En aquest «seràs amb mi» que ara escoltem ja hi veiem el compliment de tot allò que Jesús ha promès hores abans als seus deixebles en el discurs de comiat que recull l'evangeli de Joan: «tornaré i us prendré amb mi, perquè també vosaltres estigueu allà on jo estic» (Jn 14,3). «Amb mi» és la paraula clau.

Aquest «amb mi» va impressionar tant Ignasi de Loiola que articula al voltant d'aquesta paraula la crida de Jesús tal i com ell l'entén i la viu, i tota la seva espiritualitat: «qui vulgui venir amb mi ha de treballar amb mi, per tal que, se-

guint-me en la pena, també em segueixi en la glòria» (EE 95). I perquè és una crida i una oferta la de Jesús a una comunió amb ell, no solament «oferirà la seva persona al treball» (EE 98), sinó que li expressa al Senyor, amb la mateixa desmesura amb la que Jesús s'expressa, els seus desitjos d'«imitar-vos en el passar tota mena d'injúries i vituperis, i tota pobresa tant actual com espiritual, sempre que la vostra santíssima majestat em vulgui elegir i rebre en tal vida i estat» (EE 98). Sorprès per la contemplació de la desmesura de l'amor de Jesús per nosaltres, Ignasi es converteix ell mateix en un «boig per Crist».

La generositat desmesurada de la resposta de Jesús a la petició del lladre crucificat al seu costat evoca immediatament en qui la contempla la mateixa generositat desmesurada del pare de la paràbola dels dos fills. Atesa la tímida i interessada proposta del fill que torna, «tracta'm com un dels teus jornalers» (Lc 15,19), el pare respon celebrant una festa perquè «aquest fill meu» ha tornat a casa (Lc 15,24). Es compleix i s'evidencia allò que Jesús expressa en l'evangeli: «hi haurà més alegria per un sol pecador que es converteix que no pas per noranta-nou justos que no necessiten convertir-se» (Lc 15,7). L'alegria genera sempre la generositat, i a una alegria immensa li correspon una generositat desmesurada, que degué sorprendre fins i tot al mateix bon lladre, que mai no havia pogut esperar tant: «Avui seràs amb mi al Paradís». Amb un estil potser d'una altra època, però amb una concisió admirable, s'expressava el famós predicador francès del segle XVII Jacques Bénigne Bossuet davant d'aquesta frase: «Avui: quina rapidesa! Amb mi: quina companyia! Al paradís: quin descans!».

En aquesta escena de l'evangeli de Lluc hi trobem, a més, una altra aportació molt important per a la nostra meditació i per a la nostra vida cristiana. Es reflecteixen en ella de manera admirable les prioritats i la sensibilitat que Jesús manifesta en moltes de les pàgines precedents del text evangèlic.

El bon lladre, marginal i crucificat, és el primer a qui Jesús assegura de manera explícita la seva presència al Paradís. S'està complint amb fets aquella paraula de Jesús que tan dura d'escoltar i d'assimilar va resultar a les oïdes i al cor dels seus contemporanis: «Us asseguro que els publicans i les prostitutes us passen al davant en el camí cap al Regne de Déu» (Mt 21,31). O aquella paràbola que també a nosaltres, que ens tenim per bons, ens resulta tan incompreensible i tan difícil d'acceptar: aquella de l'amo de la vinya que paga per igual als treballadors de primera i als d'última hora (Mt 20,1-16).

Potser la contemplació d'allò que va passar entre Jesús i el bon lladre ens ajudi a entendre i a acceptar una mica més aquelles pàgines difícils de l'evangeli, i aquelles prioritats de Jesús que no són les d'aquest món. És en la proximitat entre crucificats, en l'intercanvi de mirades i patiments, en el despullament total que la creu significa per a un i per a l'altre, on millor es produeix allò que la litúrgia anomena un «admirable intercanvi», intercanvi que és la salvació: Jesús

assumeix, carrega sobre seu, les nostres morts i ens entrega la plenitud de la seva vida.

Apropem-nos, doncs, ara amb senzillesa i admiració al misteri de la misericòrdia i de la vida.